

**LA PRIMERA EPISTOLA DEL
APOSTOL SAN PABLO A LOS
CORINTIOS
YA'A KUU CARTA HN JA NI
CHAA SAN PABLO APOSTOL
NUU ÑAYIVI NUU CORINTO**

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí kúu Pablo, jíin ñaní-yo Sóstenes. Te ñi jata'an ñi Dios, ñi kana-ya xiní-rí kúu-ri apóstol Jesucristo. ² Káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'ni kándíja nuu Dios, te káxiukú-i ñi ñuu Corinto, te a ñi kandundoo-i ñi sá'a Jesucristo, te ñi kana-ya xiní-í, ná ndúu-i ñayivi ndóo. Te suni káchaa-ri nuu táká ñayivi kákakuñi'in sí'ví máá Jíto'o-yo Jesucristo, ndéni ñi kuu, chj Jíto'o taká-ni yóo kúu-ya. ³ Tu'un luu ío ñi jíin tú'un kuaká'nu ñi ja kíi nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kíi nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Ja ní nakuatá'ú Pablo nuu Dios

⁴ Nene nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí ja síkí róo jíná'an-ró, chi tu'un luu ío ñi Dios ñi ja'a Jesucristo nuu-ro. ⁵ Te jíin táká tu'un-ya káka'an-ro, te jíin táká tu'un-ya kájuku'un ñi-ro, ñi kukúká-ró ní sá'a-ya. ⁶ Suni súan tu'un ñi jani ndaa-ri nuu-ro, te a ñi kakukútu vá'a ñi-ro jíin. ⁷ Núsáá te tuká naún kúmani kúti núu-ro já kuá'a máá Espíritu nuu-ro, nini káinda-tu-ró kivi kenda ndijin Jíto'o-yo Jesucristo. ⁸ Te máá-yá, sákútu-yá róo onde ná jínu

kiví, náva'a ma koo kuachi-ró kiví kenda Jito'o-yo Jesucristo. ⁹ I'a ndaa kúu Dios, te ni kana-ya xiní-ro náva'a kuní tá'an-ró jín Sé'e-ya, I'a kúu Jito'o-yo Jesucristo.

Sikí ja sásin-i máa-i

¹⁰ Nani, onde jín sí'ví máa Jíto'o-yo Jesucristo ká'an nda'ú-ri jín-ró, ja in-ni tu'un ná ká'an taká-ro, te ma sásin-ró máa-ró, chi sua jín in-ni xiní te jín in-ni ja jiní tuní ná yíja va'a ini-ro.

¹¹ Nani máni, ni kastu'un tá'an Cloé nuu-rí ja kákanaá-ro. ¹² Súan ká'an-ri, chi káka'an ná in ná in-ró: Ruu, chi jín Pablo kándi ndija-ri. Te ruu, chi jín Apolos. Te ruu, chi jín Cefas. Te ruu, chi jín Cristo, áchí-ro. ¹³ Te Cristo, sín sín ío-ya náún. Xí ní ji'i Pablo jiká cruz ja sikí roó náún. Xí jín sí'ví Pablo ni kajanducha-ro náún. ¹⁴ Nákuatá'ú-rí nuu Dios ja tú ni in-ró ní skuánducha-rí, chi máa-ni Crispo jín Gayo. ¹⁵ Náva'a tú ni in-ró ká'an ja jín sí'ví-rí ni janducha-ro. ¹⁶ Te suni ni skuánducha-rí Estéfanos, jín ñayivi ká'io ve'e-de. Ko tú ná'an-rí te nú ni skuánducha-rí inga-i. ¹⁷ Chi nasu ní tájí Cristo ruu ja skuánducha-rí-i, chi sua ja ná kani-ri tu'un va'a nuu-í. Ko nasu jín tu'un ndíchí, chi nú súan, te ni ji'i sáni Cristo jiká cruz núú.

Jesús kúu tu'un ndíchí jín fuerza Dios

¹⁸ Te ñayivi náa, chi kájani ini-i ja tu'un katachi kúu ndasa ni ji'i-ya jiká cruz. Ko máa-yó, ja á ni kaku-yó, kájani ini-yo ja fuerza Dios kúu tu'un-ún. ¹⁹ Chi súan yóso núú tutú: Ná xnáa-rí tu'un ndíchí ñayivi ndíchí, te ná kasú-ri tu'un júku'un ini ja

ká'an ñayivi kájini va'a, áchí. ²⁰ Ndéchi kuá'an ñayivi ndíchí. Ndéchi kuá'an ñayivi cháa tutu. Ndéchi kuá'an ñayivi kástátá'an kuia yá'a. Nasu ní nduu ñáá tu'un ndíchí ñúyivi yá'a ni sá'a Dios náún.

²¹ Chi súan ndíchí ní sá'a Dios, náva'a ñuyivi yá'a jíin tú'un ndíchí jiní máá, ma kúu kunu nuu Dios. Te ja yúan ní jata'an ini Dios ja jíin tú'un kájani máá-yó, te nama-ya ñayivi kákandíja, vasa kájani ini sava-de ja tú'un katachi kúu. ²² Te ñayivi judío, chi máni tuni kájikán-i. Te ñayivi ñúu Grecia, chi tu'un ndíchí kándúkú-i. ²³ Ko máá-rí, chi kájani-ri tu'un ndasa ni jii Cristo jiká cruz. Te judío, chi kití ndija ini-i sá'a tu'un-ún, te ñayivi sún nación, chi kájani ini-i ja tú'un katachi kúu. ²⁴ Ko ñayivi já á ni kana-ya xiní-í, vasa ñayivi judío, xí ñayivi ñúu Grecia kúu-i, chi kájani ini-i ja Cristo kúu máá fuerza Dios jíin máá tú'un ndíchí Dios. ²⁵ Chi tu'un ñáá Dios, ndíchí-gá vásá táká ñayivi, te tuchi vitá Dios, ni'in-ga kaa vásá táká ñayivi. ²⁶ Ñáni, nde'é ndasa ni kana-ya xiní-ro jíná'an-ró. Tú kua'a-ro ndíchí jíin tú'un ñuyivi, ni tú kua'a-ro yí'i fuerza, ni tú kua'a-ro kakuu se'e cháa kúñá'nu. ²⁷ Chi ni kaji Dios tu'un katachi ío ini ñuyivi, náva'a koo tuka nuu ñayivi ndíchí sá'a-ya. Te ni kaji-ya ndatíñu vitá ío ini ñuyivi, náva'a koo tuka nuu ñayivi ní'in.

²⁸ Te ni kaji Dios ndatíñu ja tú kúñá'nu ini ñuyivi, jíin ndatíñu ja kújá'a ini-i jíin, onde jíin ndatíñu ja tú naún ío, náva'a ná kasú-ya núu táká ja á ío, ²⁹ náva'a ni in ñayivi, ma kúu sátéyí-i máá-i koto-i Dios. ³⁰ Te ni kanduu-ró sé'e Dios ni sá'a-ya jíin Cristo Jesús. Te onde nuu máá-yá ni kan'i-in-yo

tú'un ndíchí Dios, te n̄i kendo ndaa-yo, te n̄i kandoo-yó, te n̄i nakuaan-ya yóó. ³¹ Núsáá te ná kóo nátu'un yóso núu tutú: Nú ñin ñayivi sátéyí-i máá-i, núsáá te ná sátéyí-i máá-i sik̄i já ní sá'a máá Jító'o-yo, áchí.

2

Já tú ní jatiñu Pablo tu'un ndíchí ñuyivi

¹ Te ruu, ñani, ná n̄i jaa-ri nuu-ro, n̄i jani ndaa-ri tu'un sa'í Dios. Ch̄i nasu jín tú'un yíi, ni jín tú'un ndíchí ní jaa-ri. ² Te n̄i chaa ini-ri ja má ká'an kuti-rí nuu-ro, ch̄i máni tu'un Jesucristo jín tú'un ndasa n̄i ji'i-ya jiká cruz. ³ Te ná n̄i nchaa-ri jín-ró, te kuítá-ri, te yú'ú-ri, te kisi-i ruu. ⁴ Te nuu ní jani-ri tu'un nuu-ro, tú ní jatiñu-ri tu'un ndíchí nátu'un skándija chaa ñuyivi, ko n̄i stá'an-ri nuu-ro ndasa sátiñu máá Espiritu jín fuerza. ⁵ Nava'a tu'un kándija-ró ná kúndij sik̄i fuerza Dios. Ma kúndij sik̄i tú'un ndíchí káka'an ñayivi. ⁶ Ko káka'an ndíchí-yó jín táká ñayivi ní kayija, ko nasu tú'un ndíchí já ío ini ñuyivi yá'a, ni nasu tú'un ndíchí já káka'an chaa kátá'ú tíñu kuia yá'a, ch̄i chaa yúan naa íi-dé. ⁷ Ko káka'an-yo tú'un ndíchí sá'í Dios, ch̄i yisa'í núú, ch̄i tu'un ndíchí-ún, n̄i teta'an Dios onde ná té jukuiñi-ga ñuyivi, nava'a sáñá'nu tu'un-ún yóó. ⁸ Ch̄i ni ñin chaa kátá'ú tíñu ini ñuyivi yá'a, tú ní kájiní-de tu'un-ún, ch̄i nú ní kájiní-de tu'un-ún, ma ká'ni kúti-dé Jító'o ñá'nu-yó jiká cruz núú. ⁹ Ch̄i nátu'un yóso núu tutú: Tu'un n̄i sátu'a Dios ja ní'in ñayivi maní jín-yá, ni nduchi tú ní jiní, ni so'o tú ní jini so'o, ni tú ní kivi ini añú ñayivi, áchí.

Jín máá Espíritu ni ni'in-dé tu'un

¹⁰ Ko yóó, ch̄i jín Espíritu ni stá'an Dios tu'un-ún nuu-ro, ch̄i ndi'i nandúkú víi máá Espíritu, vasa yíi xáan káa tu'un Dios. ¹¹ Ndé ñayivi jiní-i ndasa jáni in̄i inga ñayivi, ch̄i máá añú ñayivi-ún jiní, ch̄i kándeé in̄i-i. Suni súan, tú ni ñn ñayivi jiní-i tu'un jáni in̄i Dios, ch̄i máá Espíritu Dios jiní. ¹² Ko yóó, nasu modo ja ío in̄i ñuyivi ní kani'in-yo, ch̄i sua máá Espíritu ja vái nuu Dios ni chaá nuu-yo, náva'a juku'un in̄i-yo jín tú'un ja ní ja'a Dios nuu-yo. ¹³ Ch̄i suni sik̄i tú'un-ún káka'an-yo, ko nasu jín tú'un ja stá'an ñayivi ndíchí, ch̄i sua jín tú'un ja stá'an máá Espíritu. Te tu'un cuenta Espíritu, stá'an-yo núu ñayivi ní kani'in máá Espíritu. ¹⁴ Ko ñayivi yúkú, tú jatá'ú-i tu'un já'a máá Espíritu Dios nuu-í, ch̄i jáni in̄i máá-i ja tú'un katach̄i kúu. Te ma kúu juku'un kuti in̄i-i jín, ch̄i jín máá Espíritu kúu ja kuní. ¹⁵ Chi ñayivi yí'i Espíritu, nándúkú víi-í ndasa káa taká-ni, ko ni ñn chaá ma kuní ndasa káa máá-i. ¹⁶ Ndé ñayivi jiní-i ndasa jáni in̄i máá Jító'o-yo, náva'a kuu stá'an-i nuu-yá. Ko yóó, a kájani in̄i máá-yó nátu'un jáni in̄i Cristo.

3

Tu'un cha'u-ya-í

¹ N̄ani, te ruu, tú ní kúu ka'an-ri jín-ró nátu'un jín ñayivi yí'i Espíritu, ch̄i sua ni ka'an-ri nátu'un jín ñayivi j̄ika jín modo máá-i, xí nátu'un jín ñayivi sáskuá'a jín Cristo. ² Ni ja'a-ri leche ni ji'i-ró. Tú ní skée-rí róó ndeyu ndáva, ch̄i té kuu-ga kee-ro sáá, suni té kuu-ga kee-ro vína. ³ Ch̄i sáni-ga kákuu-ró ñayivi j̄ika jín modo máá-ró. Ch̄i nini kákukuásún

iní-ro, kákanaá-ro, kástátá'an-ró, te nasu ñáyivi yúkú, ñáyivi jíka jín modo máa-i kákuu-ró náún. ⁴Chí ñn-ró ká'an: Ruu, chí jín Pablo kándij ndija-ri. Te inga-ro ká'an: Te ruu, chí jín Apolos. Já yúan nasu ñáyivi yúkú kákuu-ró náún. ⁵Naún chaa kúu Pablo, te naún chaa kúu Apolos núsáa. Chí máni chaa játíñu nuu-ro jín já ní skándija róó kákuu-de. Chí ná ñn ná ñn-de nī sá'a-de nátu'un nī chaa Jito'o-yo tíñu siki-dé. ⁶Ruu nī chí'i, te Apolos nī jakín nducha, ko Dios nī xndeá. ⁷Núsáa, te ni chaa chí'i, te ni chaa jakín nducha, tú kánúú, chí máa Dios, I'a nī xndeá kúu. ⁸Te chaa chí'i, jín cháa jakín nducha, ñn-ni chaa kákuu-de, vasa sñn sñn ni'in-dé ya'u-de ndasa tíñu nī kasá'a-de. ⁹Chí ruu, chaa káchindéé tá'an jín Dios kákuu-ri. Te róó, chí itū Dios kákuu-ró, te ve'e nī jani Dios kákuu-ró.

Tu'un skuá'nu-i siki cimientu ja máa-yá kúu

¹⁰Chí ná nī chaa máa Dios tíñu siki-rí, te ruu, chí nátu'un albañil ndíchí ní jani-ri ja'a. Te inga-de skuá'nu-de nuu. Ko ná ñn ná ñn-i ná kóto-i ndasa skuá'nu-ga-i. ¹¹Ni ñn ñáyivi ma kúu kani-i inga ja'a, chí a kándij ñn-ni, te yúan kúu Jesucristo. ¹²Te nú oro, xí plata, xí yúu lúu, xí yúnu, xí ichá, xí tíku'lu icha, skuá'nu ñn ñáyivi núu á kándij ja'a-ún, ¹³chí tíñu sá'a ñn ñn-i natuu. Chí máa kivi te kenda tu'un-ún. Chí jín ñú'un te natuu, chí ñu'un kúu ja kóto nchaa ndasa kaa tíñu nī sá'a ñn ñn-i. ¹⁴Te nú tíñu nī skuá'nu-ga ñn-i kendo nī'in, te ni'in-í ya'u-i. ¹⁵Te nú kayu tíñu nī sá'a ñn-i, te xnáa-í ya'u-i, ko kaku máa-i, ko nátu'un kaku-i nuu ñú'un. ¹⁶Tú kájin-ro já vé'e ij Dios kákuu-ró, te suni Espíritu Dios ncháa ini-ro náún.

17 Te nú ñn cháa xnáa-dé ve'e ij ncháá Dios, Dios xnáa-yá cháa-ún, chí ndoo xaán ío ve'e ij Dios, te ve'e-ún, kákuu máa-ró jíná'an-ró. 18 Ni ñn ñayivi, ma xndá'ú-i máa-i. Nú ñn ñayivi jáni iní-i ja kuiá yá'a ndíchí-i, ná násama-i máa-i ndutachí-i, nává'a kuu-i ñayivi ndíchí. 19 Chi tu'un ndíchí ío iní ñuyivi yá'a, tu'un katachí kúu jiní Dios. Chí súan yóso núu tutú: Máa-yá, natiin-ya ñayivi ndíchí jín táká maña kásá'a-i, áchí. 20 Te inga nuu ká'an: Máa Jító'o-yo jiní-ya ndasa kájani iní ñayivi ndíchí, ja máni kájani sáni iní-i, áchí. 21 Núsáa te ma kuá'a-ró tú'un ja ní ñn ñayivi sátéyí-i máa-i sikí cháa. Chí ndí'i kúu cuenta máa-ró, 22 vasa Pablo, vasa Apolos, vasa Cefas, vasa ñuyivi, vasa ná kúchaku-yo, vasa kue'e ku-yo, vasa vina, vasa kuiá cháa, ndí'i yí'i nda'a máa-ró, 23 te róo káyí'i-ró ndá'a Cristo, te Cristo, nda'a Dios.

4

Ndasa ni kajika cháa apóstol jín-i

1 Súan ná káni iní taká ñayivi, ja mozo Cristo, jín cháa kándito tu'un sa'í Dios kákuu-ri. 2 Te cháa ndíto ndatíñu, chí níni ná kéndoo responsable-de, te skíkuu-de. 3 Te ruu, tú sá'a-ri cuenta nú náku-xndíi-ró rúu, xí nú cháa yúkú kúu ja náku-xndíi ruu. Ni tú náku-xndíi-ri máa-rí. 4 Chi vasa tú jiní-ri ni ñn tiñu ñáa ni sá'a-ri, ko nasu já yúan te ni kéndoo ndaa-ri, chí máa Jító'o-yo kúu I'a jító ncháa-ya rúu. 5 Núsáa te ma kóto ncháa-ro ní ñn ndatíñu onde jín tiempo, chí onde ná ndíi máa Jító'o-yo. Chí máa-yá kiñi'in ndijin-ya táká ja yísa'í iní ñuñáa, te nastúu-ya táká ja kájani iní añú-yo.

Yúan-na te kuatú'ún Dios ná ñn ná ñn-i. ⁶ Ññani, ya'á kúu tu'un yátá ká'an-ri siki-rí jín siki Apolos, te kuni-ro, náva'a jín tú'un-ri ná skuá'a-ró, te ma sjá'a-ga-ro núu já á yóso núu tutú, ni ma sávixi-ro máá-ró jín ná ñn ná ñn cháa stá'an. ⁷ Chì ndé cháa ñi sáñá'nu-ga róó. Xí naún ñáva'a-ró já tú ní játá'ú-ró. Te nú ñi játá'ú-ró, te naja kásatéyí-ró máá-ró nátu'un ja tú ní játá'ú-ró núu. ⁸ A ñi kanda'a chii-ró. A ñi kakukúká-ró. Ni tú níni rúu jíná'an-ri te tá'ú máá-ró tíñu jíná'an-ró sa. Te bueno nú ná kúu tá'ú-ró tíñu vii, náva'a suni ñn núu-ni tá'ú-rí tíñu jín-ró jíná'an-ri. ⁹ Chì súan jáni ini-ri, ja nátu'un nuu ndí'i-na comedia, te ñi kiñi'in ndijin Dios ruu, cháa kákuu apóstol, nátu'un cháa a ñi kunda ja kúu-de, náva'a nde'é ñuyívi, jín ndájá'a ándíví, jín ñáyívi, nuu-rí jíná'an-i. ¹⁰ Chi ja siki Cristo te kákuu-ri cháa kándatachi, te róó cháa ká'io káji ini nuu Cristo, te ruu cháa tíkuinu, te róó cháa ñi'in, róó cháa jíñú'ún, te ruu cháa tú kaxáan. ¹¹ Onde vina ñú'ni káji'i-ri soko, te kájichi-ri nducha, kájika víchí-rí, te ñi katuji-rí ja kakuun-de ruu, te kákixi tatú-ni-ri, ¹² te kásatíñu ñi'in-ri jín ndá'a-rí. Káka'an ndiva'a-i jín-rí, ko káka'an va'a-ri jín-i. Káchindikin-i ruu, ko tú kásá'a-ri cuenta. ¹³ Káka'an-i siki-rí, ko káka'an maní-rí jín-i. Chì nátu'un kuayo ini ñuyívi kakuu-ri, te onde vina káské'ichi-i ruu. ¹⁴ Nasu cháa-ri tutu yá'a ja kúu nuu-ro sá'a, chì kána jín-rí nuu-ro nátu'un nuu sé'e-ri ja kúnda'ú ini-ri-i. ¹⁵ Chi vasa káñava'a-ró uxí mil cháa ndito róó nuu Cristo, ko tú kua'a táa-ro ío. Chì jín tú'un va'a te ruu kúu táa-ro núu Cristo Jesús. ¹⁶ Ko ká'an nda'ú-ri jín-ró,

ja ná ndáku-ró rúu núsáá. ¹⁷ Ja yúan ní tájí-rí se'e-ri Timoteo, ja maní-rí jíín-i, te jaa-i nuu-ro jíín'an-ró, cḥi bueno jándatu-i nuu máá Jító'o-yo. Te máá-i naxndáku-i nuu-ro ndasa modo sá'a-ri nuu Cristo, te ndasa stá'an-ri nuu táká tikun̄i taká lado. ¹⁸ Te sava-i, kásávi-xi-i máá-i nátu'un kájani in̄i-i ja má jaa kuti-gá-ri nuu-ro. ¹⁹ Ko nú játa'an in̄i máá Jító'o-yo, te jaa yachi-ri nuu-ro. Yúan-na te ma sá'a-ri cuenta ndasa ká'an chaá vixi-ún, ko kun̄i-ri ndé fuerza ndiso-de. ²⁰ Cḥi ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, nasu máá tú'un sáni-ni kúu, cḥi ndiso fuerza. ²¹ Ndéja kun̄i-ro, ja jaa-ri nuu-ro jíín yúnu xíi, xí jíín tú'un ja kúnda'ú in̄i-ri róó, xí já ká'an vitá-ri jíín-ró.

5

Ja ní kana jíín Pablo nuu cháa ni sáténé

¹ Te ni kenda ndija tu'un ja ñin róó jíika téné. Te chaá-ún, ví'í-gá jíika téné-de nasu já kásá'a ñayivi s̄in nación, cḥi ncháka-de ñasí'í táa-de. ² Te naja kásávi-xi-ro máá-ró núsáá. Va'a-ga ná ndúkuí'a in̄i-ro, te nuu-ro ná cháxió-ró cháa ni sá'a falta-ún kí'in-de. ³ Cḥi ruu, vasa tú kánchaa máá-rí jian, ko nátu'un kánchaa-ri. Cḥi nátu'un ja á ni sá'a-ri súan, ní kánchaa-ri núu, cḥi vina náku-xndíi ndija-ri sik̄i cháa ni sá'a súan. ⁴ Vina te nátu'un a ni naketá'an-ró jíín-ri. Cḥi jíín sí'ví máá Jító'o-yo Jesús, te jíín fuerza Jító'o-yo Jesús, ká'an-ri. ⁵ Te chaá yúan ná chí'i-yó-de nda'a Satanás náva'a ná kúu tu'un yúkú ndiso-de, ko kaku añú-de kiv̄i ndíi máá Jító'o-yo Jesús. ⁶ Tú va'a ja sátéyíi-ró máá-ró. Xí tú kájin̄i-ro já ñin tá'ú-ni yujan íá, te jiá ndí'i-ni yujan sá'a náún.

⁷ Núsáá te ná skána-ró yújan íá tú'ú-ún, náva'a ná kúu-ró yújan jáá, nátu'un kákuu ndija-ró já tú yí'i yujan íá róó vina. Chì lélú Pascua, nì jì'i-ya já sikì yóó, te máá-ya kúu Cristo. ⁸ Násá'a-yó víko-ún núsáá, ko nasu jín yújan íá tú'ú, ni nasu jín yújan íá chá'an, xí yújan íá ñáá, chì sua ná kóo kájí, te ná kóo ndaa statilá ja tú yí'i yujan íá. ⁹ Te jín carta, a nì kastu'ún-rí nuu-ro já má kivi nduu-ro jín ñáyivi kájika téné. ¹⁰ Nasu áchí-ri ja má kúu ketá'an-ró jín ñáyivi kájika téné ío inì ñuyívi yá'a, xí jín ñáyivi tóo iní, xí jín ñáyivi kuí'ná, xí jín ñáyivi káchiñú'ún ndosó, chì nú súan, te jínu ñú'ún já kenda níni-ro iní ñuyívi yá'a núú. ¹¹ Chì sua nì chaa-ri tutu nuu-ro, ja nú ñin chaa ká'an-de ja ñaní-yo kúu-de, te jíka téné-de, xí tóo iní-de, xí chíñú'ún-de ndoso, xí ká'an ndivá'a-de, xí ká'vá-de, xí kuí'ná-de, yúan-na te jín cháa sá'a súan, ma kivi nduu-ro, ni ma kée kúti-ro staa jín-de. ¹² Chì ndasa kuu nakuxndí-ri sikì ñáyivi ká'in sín inga sikì. Nasu sikì ñáyivi ká'in jín-ró kúu cuenta máá-ró já nákuñdí-ró-i náún. ¹³ Chì máá Dios, nakuxndí-ya sikì ñáyivi ká'in sín inga sikì. Núsáá te chaa ñáá ma'ñú-ró jián, náskúnu-ró-de ki'in-de.

6

Tu'un jikín nuu-í sikì tá'an-i nuu justicia

¹ Te nú ñin róó jikín nuu-ro sikì ingá tá'an-ró, te naja káchundéé iní-ro ndúkú-ró justicia nuu cháa tú ká'io ndaa. Naja tú kásánda-a-ro núu cháa ndoo.

² Xí tú kájin-ro já ñáyivi ndóo, koto nchaa-i ñuyívi

náún. Te nú koto nchaá máá-ró ñúyívi, naja tú kákanda-ró sá'a-ró justicia siki ñin cuestión lúli-ni núsáá. ³ Xí tú kájini-ro já kóto nchaá máá-yó ndájá'a ándíví jíná'an náún. Naga ñi kuu taká ja ío ini ñuyívi yá'a núsáá. ⁴ Núsáá te hora ja jínu ñú'ún-ró já kóo justicia siki tíñu ká'io ini ñuyívi, naja ndúkú-ró cháa tú kájatú'ún vá'a tiku'ni, ja ndúu-de justicia. ⁵ Súan ká'an-ri náva'a ná kúka nuu-ro. Núsáá te á tú ndíchí kúti ní ñin-ró, ja kúu koto nchaá-de ndé ñani-ro ío ndaa náún. ⁶ Chì ñani jín ñani, kivi koyo-de nuu justicia, vasa tú kákandíja justicia-ún náún. ⁷ Súan chì máni kástívi ndíja-ró tíñu, ja káskívi tá'an-ró núu justicia. Á tú va'a-ga ná sía-ro-í sá'a ndíva'a-i jín-ró, jín já xndá'ú-i róo. ⁸ Chì sasua kásá'a ndíva'a-ró, te káxndá'ú-ro onde ñani-ro.

Ja tú nani'in tá'u ñáyivi ñáá

⁹ Á tú kájini-ro já ñáyivi tú ío ndaa, ma nani'in tá'u-í ndívi koyo-i ini ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Ma xndá'ú-ro máá-ró, chì ni ñáyivi kájika téné, ni ñáyivi káchiñú'ún ndosó, ni ñáyivi káisiki ncháa tá'an, ni chaá kándaá sí'í, ni chaá kákuu xi'ncha, ¹⁰ ni ñáyivi kuí'ná, ni ñáyivi tóo ini, ni ñáyivi ká'vá, ni ñáyivi káka'an ndíva'a, ni ñáyivi chísá'í ndatíñu tá'an, ma nani'in tá'u-í ndívi koyo-i ini ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. ¹¹ Te súan kándaá sava-ró núú, ko vina, a ñi nakacha-ya róo, a ñi nasándooyá róo, a ñi kákindoo ndaa-ro jín sí'ví máá Jító'o-yo Jesús onde jín Espíritu Dios máá-yó. ¹² Taká tíñu kúu sá'a-ri. Ko tú ndí'i kéndoo va'a. Taká tíñu kúu sá'a-ri, ko tú kuní-ri ja kútiin ñin tíñu-ún so'o-ri.

13 Ió ndeyu já kú'un ch̄ii, te ch̄ii kúu ja kú'un ndeyu, te ndendúú yuán náa sá'a Dios. Ko yiki kúñu-yó, nasu já kuátíñu nuu tú'un téné kúu, chi ja kuátíñu nuu máá Jító'o-yo kúu, te Jító'o-yo játíñu-ya máá yíki kúñu-ún. 14 Te Dios, a ñi naschakú-ya Jító'o-yo, te suni súan naschakú-ya yóo jíin fuerza máá-yá. 15 Á tú kájin̄i-ro já yíki kúñu-ró kúu pedazo Cristo. Núsáá te á kuu ki'in-r̄i pedazo Cristo te nasá'a-r̄i pedazo ñn ña'an kuáxán. Aa, ma kúu kuti. 16 Á tú kájin̄i-ro já cháa kétá'an jíin ñá'an kuáxán, ñn-na kúu-de jíin-ña, ch̄i súan ká'an: Ndendúú-ún, ñn-na kúu, áchí. 17 Ko cháa kétá'an jíin Jító'o-yo, ñn-na nuu, kúu-de jíin-yá. 18 Kunu-ró kóto-ró tíñu téné. Chi taká kuachi sá'a cháa, fuera yiki kúñu-de kúu. Ko nú sáténé-de, ch̄i sik̄i yíki kúñu máá-de sá'a-de kuachi. 19 Á tú kájin̄i-ro já vé'e ij kúu yiki kúñu-ró, te onde nuu Dios ñi kenda Espiritu Santo vai ncháá in̄i-ro. Ch̄i nasu máá-ró x̄iin máá-ró. 20 Ch̄i ya'u ñi nakuaan-ya róó. Núsáá te ná nákana jaa-i Dios sá'a-ró jíin yíki kúñu-ró jíin in̄i jíin añú-ro. Ch̄i máni Dios x̄iin yuán.

7

Tu'un t̄anda'a jíin tú'un tú ndús̄in

1 Ná ká'an-ga-r̄i sik̄i taká tu'un ñi chaa-ró núu-rí. Va'a-ga kendoo cháa nú tú ké'é-de ñasí'í. 2 Ko kuachi ja ío tu'un téné, ja yuán vá'a-ga ná ñn ná ñn-de ná kóo ñasí'í máá-de. Te ná ñn ná ñn-ña ná kóo yii máá-ña. 3 Te cháa kúu yii-ún, ná skíkuu va'a-de jíin ñasí'í-de. Te ñasí'í-ún, suni súan ná skíkuu va'a-ña jíin yíi-ña. 4 Ñasí'í, tú kúu

tá'ú máá-ña tíñu nuu yíkí kúñu-ña, chí yíi-ñá. Suni súan cháa kúu yíi, tú kúu tá'ú máá-de tíñu nuu yíkí kúñu-de, chí ñasí'í-de. ⁵ Nú kákun-ro kakán ta'u ní'in-ró ñin tiempo-ni, te nú ío conforme tá'an-ró, te kuu sásá'an-ró máá-ró, te nú túu te túu. Yúan-na te va'a-ga ná náketá'an tuku-ró, náva'a ma kúu koto nchaa Satanás róo síkí tú'un téné. ⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-ri síkí permiso, nasu já tá'ú-rí tíñu nuu-ro. ⁷ Játa'an in-ri ja taká cháa ná koo-de nátu'un kaa-ri, ko ná ñin ná ñin-de ni ní'in-dé ta'u-dé nuu Dios, chí súan ni teta'an-ya-dé. ⁸ Súan ká'an-ri jín cháa kakuu soltero, jín ñá'an kákendoo ndá'ú, ja vá'a-ga kendoo súan-ni jíná'an nátu'un ruu. ⁹ Te nú kájiní máá, já má kánda jín, ná tánda'a. Chí va'a-ga ja tánda'a, nasu já ndúkijí. ¹⁰ Ko jín ñáyivi ní katanda'a, ká'an ni'in-ri, ko nasu rúu chí máá Jító'o-yo ká'an: Ja ñasí'í, ma xndoo-ña yíi-ñá. ¹¹ Te nú kenda-ña kuní-ña, ma nátanda'a-ñá, xí ná nándikín-ña yíi-ñá, Te cháa kúu yíi-ún, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña. ¹² Te jín sáva-ga-de ká'an máá-rí, nasu máá Jító'o-yo: Nú ñin ñani-yo ncháka-de ñin ña'an tú kándíja, te játa'an iní máá-ña kunchaa-ña jín-de, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña. ¹³ Te nú ñin ña'an ncháka-ña ñin cháa tú kándíja, te játa'an iní máá-de kunchaa-de jín-ña, ma kíñi'in-ña-dé kí'in-de. ¹⁴ Chi cháa tú kándíja, a ni ndundoo-de sá'a ñasí'í-de. Te ña'an tú kándíja, a ni ndundoo-ña sá'a yíi-ñá. Chí nú tú súan, te koo chá'an sé'e-ró núú, ko vina a ni kandundoo-i. ¹⁵ Ko nú kuxio cháa tú kándíja-ún kuní-de, ná kúxio-de. Chí ja yúan tú níni xáan síkí cháa xí ñá'an. Chí sua vindaa vinené ná kúxiukú-yó kuní Dios ja ní

kana-ya xini-yo. ¹⁶ Chi naún jiní róó, ñasíí, ja sánaa te kundéé-ró káku yii-ro sá'a-ró, xí róó, cháa kúu yii, ja káku ñasíí-ro sá'a-ró. ¹⁷ Ko nátu'un nī ja'a Jító'o-yo núu ñn ñn-de, jín nátu'un nī kana Dios xini ñn ñn-de, súan ná káka-de, chí suni súan tá'ú-rí tiñu nuu táká tikunī. ¹⁸ Nī kana-ya xini ñn cháa ja á nī xitī ndúu náún. Núsáá te ná kóo-de súan-ni. Nī kana-ya xini ñn cháa tú ní xitī ndúu náún. Ma xitī ndúu-de máá-de núsáá. ¹⁹ Tu'un xitī ndúu, jín tú'un tú xitī ndúu, tú ndé jatíñu, chí sua ja ná skíkuu va'a-yó tíñu tá'ú Dios. ²⁰ Ná ñn ná ñn-de ndasa nī io hora nī kana-ya xini-dé, jín yúan ná kúndij-de. ²¹ Mozo kúu-ró, te nī kana-ya xini-ro náún. Ma yú'ú-ro núsáá vii. Ko nú jiní máá-ró ja kúu kenda-ró káka kuu ndicha-na-ro, kuu nú kuu. ²² Chí nú mozo kúu-de, te nī kana Jító'o-yo xini-dé, libre ío-de nuu máá Jító'o-yo. Suni súan jín cháa jíka kuu ndicha-na, nú nī kana-ya xini-dé, mozo kúu-de nuu Cristo. ²³ Chí ya'u nī nakuaan-ya róó jíná'an-ró. Ma kuátíñu sáni-ró núu cháa núsáá. ²⁴ Ñáni, ná ñn ná ñn cháa ndasa tiñu nī kana-ya xini-dé, súan ná kúndij-de náva'a ná kuátíñu-de nuu Dios. ²⁵ Ko sikī ñá'an jáá, tú ní tá'ú máá Jító'o-yo tíñu nuu-rí. Ko ná ká'an-ri ndasa jáni inī-ri, nátu'un ñn cháa ja ní kundá'ú inī Jító'o-yo-dé, náva'a kundij ndaa-de. ²⁶ Vai tundó'o sikī-yo vína. Te ja yúan jáni inī-ri ja vá'a-ga kendoo cháa nú kunchaa-ni máá-de súan. ²⁷ Ncháka-ró ñasíí náún. Ma sía-ro-ña núsáá. Tú ñasíí-ro náún. Ma kúñukuu inī-ro ñasíí vii. ²⁸ Ko nú tanda'a-ro, nasu kuáchi sá'a-ró. Te nú ña'an

jáá ní tanda'a-nǎa, nasu kuáchi sá'a-nǎa. Ko ñayivi yúan, ni'in-í tundó'o iní ñuyivi yá'a. Te tú kuní-ri ja tá'an-ro súan. ²⁹ Nǎni, tu'un yá'a ká'an-ri chi a ni nduu kútí tiempo. Vina te chaa ká'io ñasíí, ná sá'a-de cuenta ja túu-ña ío. ³⁰ Te chaa kánde'e, nátu'un tú kánde'e-de. Te chaa kákusi iní, nátu'un tú kákusi iní-de, te chaa kájaan, nátu'un tú naún káñava'a-de, ³¹ te chaa kutéñu jín tiñu ñuyivi yá'a, nátu'un tú kutéñu-de, chi modo ñuyivi yá'a náa-ní. ³² Chi játa'an iní-ri ja má yú'ú-ro. Chaa soltero, jítu iní-de jín táka tiñu máa Jító'o-yo, ndasa ná kúsi iní Jító'o-yo sá'a-de, ³³ ko chaa a ni tanda'a, jítu iní-de jín táka tiñu ja ío iní ñuyivi, ndasa kusii iní ñasíí-de sá'a-de. ³⁴ Suni súan sǎn sǎn kájani iní ña'an jáá jín ñá'an á ni tanda'a. Chi ña'an jáá, jítu iní-ña jín táka tiñu kuní máa Jító'o-yo, náva'a kendo ndoo yiki kúñu-ña jín añú-ña kuní-ña. Ko ña'an á ni tanda'a, jítu iní-ña jín táka tiñu ío iní ñuyivi, ndasa kusii iní yii-ñá sá'a-ña kuní-ña. ³⁵ Ko tu'un yá'a ká'an-ri náva'a kendo va'a-ró jíná'an-ró. Nasu yó'o chú'un-ri sukun-ro, ko ni ka'an-ri náva'a kaka jínú'ún-ró, te náva'a nuña-ró kuátíñu kútu-ro núu máa Jító'o-yo. ³⁶ Te nú ñn chaa jáni iní-de ja tú va'a jáka-de jín ñn ña'an jáá, chi nú ni ja'a medida kúu, te nú ñni sá'a-de, núsáa te ná sá'a-de ndasa kuní-de, nasu kuáchi kúu ná tánda'a-dé jín-ña. ³⁷ Te nú ñn chaa kándii ni'in iní añú-de, te tú nándi'i-de, chi kúu jító-de máa-de, te ni chaa iní añú-de ja má tǎn-de ña'an jáá-ún. Suni va'a-ni sá'a-de. ³⁸ Súan ío, te chaa tanda'a jín-ña, va'a sá'a-de. Te chaa tú tanda'a jín-ña, va'a-ga sá'a-de. ³⁹ Nǎan ní tanda'a,

nú nini chakú yii-ñá, yí'i-ña ndá'a-dé. Ko nú a ñi jii yii-ñá, yúan-na te a ñi nuña-ña. Te nú kuní máá-ña, te kuu ná nátanda'a-ñá jíin ñin cháa kándija nuu máá Jító'o-yo. ⁴⁰ Ko jáni iní-ri ja sii-gá koo iní-ña nú kunchaa ndá'ú máá-ña súan-ni. Te jáni iní-ri ja súni yí'i Espíritu Dios ruu.

8

Siki ndéyu já kájani-i nuu ndoso

¹ Bueno. Te siki ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ndaa chi taká-yo kájini-yo yakú. Te jíin tú'un kájini-i-ún kúu ja kásavixi-i máá-i, ko jíin tú'un kúndá'ú iní tá'an kúu ja nákuá'nu-ga-i jíin. ² Nú ñin cháa jáni iní-de ja tú'a va'a-de, núsáa te kuní-ga te kutu'a va'a-de jíin. ³ Te nú ñin cháa kúmani-dé jíin Dios, suni jiní-ya núu cháa-ún. ⁴ Siki ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ká'an-ri, chi a kájini-yo já tú ndé jatiñu kuti ndosó iní ñuyivi. Chi tú ingá Dios ío, chi máá ñin-ni-ya. ⁵ Chi vasa ío kua'a í'a, te ío kua'a jító'o ja kaskúnání máá-i i'a iní andívi xí iní ñuyivi, ⁶ ko máá-yó kaka'an-yo já máá ñin-ni máá Táa-yo Dios ío. Te onde nuu máá-yá vai taká ndatiñu te nuu máá-yá jatiñu-yó. Suni ñin-ni máá Jító'o-yo Jesucristo ío. Te máá-yá ñi sá'a taká ndatiñu te ñi sá'a-ya yóo. ⁷ Ko tú ndí'i-i kájini-i tu'un yá'a. Te sava-i a ñi kakaan-i jíin ndosó onde sáa. Te nú káyee-í, natu'un ndeyu ndosó káyee-í, ko vitá iní añú-i, te kúchá'an añú-i sá'a. ⁸ Chi nasu jíin ndéyu te kuatú'un Dios yóo, chi nú tú kee-yo, nasu já yúan te kundá'ú-yo, te nú kee-yo, nasu já yúan te kendo va'a-ga-yo jíin-yá. ⁹ Ko vasa ñi'in kándij-ro,

koto-ró náva'a tú sún-gava-ró tá'an-ró, já vítá iní añú-ún, nuu kuáchi. ¹⁰ Róo chi cháa jiní kákuu-ró, te nú ñn cháa kuní-de nuu-ro hora ja yé-e-ro stáa iní ve'e ndoso, á tú sánaa te skí-i iní-de, te kivi-de kee túku máa-de ndeyu ndosó-ún sá'a-ró xí túu. ¹¹ A nì jì'ì Cristo ja'a ñaní-ro, cháa vitá iní añú-ún, ko ja sikí tú'un tu'a-ró-ún, te nì xnáa-ro-dé. ¹² Súan kásá'a-ró kuáchi nuu ñaní-ro, chi ja ú'u-ni chíndee-ró iní añú-de ja vítá, te suni nuu Cristo kásá'a-ró kuáchi. ¹³ Ja yúán, te nú ndeyu sá'a ja júngava ñn ñani nuu kuáchi, ma kée kúti-gá-ri kuñu ní káni, náva'a ma sún-gava-ri ñani-ri nuu kuáchi.

9

Sikì já ío derecho cháa apóstol

¹ Nasu apóstol kúu-ri náún. Á tú jíká kuu ndicha-na-ri. Á tú ní jiní-ri nuu máa Jító'o-yo Jesús. Nasu róo kákuu tiñu nì sá'a-ri nuu máa Jító'o-yo náún. ² Nú tú kúu-ri apóstol nuu sáva-ga cháa, ko nuu-ro chí kúu ndija-ri. Chí róo kákuu tuni-ri ja ndíso-ri tiñu apóstol nuu máa Jító'o-yo. ³ Ya'á kúu tu'un ká'an-ri ja náma-ri máa-rí nuu cháa káxndichí ruu: ⁴ Á tú ká'io derecho-ri kee-ri ko'o-ri. ⁵ Á tú ká'io derecho-ri kunchaka-ri ñasí'í kándíja, nátu'un kánchaka sava-ga apóstol, jín Cefas, jín cháa kákuu ñani máa Jító'o-yo. ⁶ Xí máa ñn-ni ruu jín Bernabé, tú ká'io derecho-ri ja tú sátiñu-ga-ri náún. ⁷ Ndé soldado kájatá'an, te yé-e-dé cuenta máa-de. Ndé cháa jítu uva, te tú yé-e-dé nde'e-í. Xí ío cháa skée-dé vaca-de, te tú jí'i-de leche-ti. ⁸ Nátu'un ká'an cháa yúkú, ká'an-ri náún. Á nasu

súni tu'un yá'a ká'an ley. ⁹ Chì nuu ley ja ní chaa Moisés, yóso: Ma chú'un-ró ñúnu yú'u xndikì kítì jíkó, áhí. Á sikì xndikì ká'an Dios xí túu. ¹⁰ Xí máni sikì yóó ká'an tu'un-ún náún. Jandáa ja sikì yóó yóso. Chì kuní-ya já ná kúñukuu inì chaa jítu, ni'in-dé, te chaa jíkó, ná kúñukuu inì-de kee-dé. ¹¹ Nú ni kajakin-ri tu'un Espiritu inì-ro, te stútú-rí ja kúchaku-ri nuu-ro, kuachi xaan kúu náún. ¹² Nú sava chaa ío derecho-de kájikán-de súan nuu-ro, á tú va'a-ga kakan máá-rí. Ko tú ní kákuni-ri kuatíñu-ri derecho-ri, chì sua kándo'o-ri te ní'in-rí náva'a tú u'u kaka tu'un Cristo sá'a-ri. ¹³ Á tú kájini-ro já cháa kásatiñu inì ve'e ii, inì ve'e ii-ún kenda ja káichaku-de. Te chaa kájatíñu onde nuu altar, sikì altar-ún káichaku ta'an-de. ¹⁴ Suni súan ni tá'ú tíñu Jito'o-yo já sikì tú'un va'a ná kúchaku chaa kájani tu'un va'a. ¹⁵ Ko ruu, tú naún ní jikán-ri ni ñn súan. Ni nasu cháa-ri tu'un yá'a ja ná kuá'a-ró núu-rí vina. Chi va'a-ga ná kúu-ri, nasu já kasú ñn chaa nuu-rí ja sátéyí-rí máá-rí jíin tíñu yá'a. ¹⁶ Vasa jáni-ri tu'un va'a, ja yúan má kúu sátéyí-rí máá-rí, chì níni skíkúu-ri sá'a-ya. Chì koo tundó'o sikì-rí, nú tú kani-ri tu'un va'a. ¹⁷ Te nú jíin gusto máá-rí sá'a-ri súan, yúan te ni'in-rí ya'u-ri. Te vasa tú játa'an inì-ri, ko ni chaa-ya tíñu sikì-rí, te responsable-ri kúu. ¹⁸ Ndéja kúu ya'u-ri núsáá. Ja ná káka kuu-ri kani-ri tu'un va'a Cristo, ni tú níni yá'u-ri, ni tú jikán-ri derecho-ri sikì tú'un va'a. ¹⁹ Ja yúan, vasa tú naún chaa tíin so'o-ri, játíñu-ri nuu táká-ni, náva'a skándíja-ga-ri ñayivi. ²⁰ Nátu'un judío násá'a-ri máá-rí nuu cháa

judío, náva'a kundéé-rí skándíja-ri cháa judío. Te nátu'un cháa yí'i nda'a ley, násá'a-ri máá-rí nuu cháa yí'i nda'a ley, vasa tú yí'i-ri nda'a ley, náva'a skándíja-ri cháa yí'i nda'a ley. ²¹ Ko nuu cháa tú kájandatú nuu ley, suni súan nátu'un tú jándatu-ri nuu ley násá'a-ri máá-rí nuu-dé, náva'a kundéé-rí skándíja-ri cháa tú kájandatú nuu ley, vasa ncháá ley Dios jún-rí chí yí'i-ri nda'a ley Cristo. ²² Te nuu cháa vitá iní, násá'a vitá-ri máá-rí, náva'a skándíja-ri cháa vitá iní-ún. Súan taká-ni modo násá'a-ri máá-rí nuu taká cháa, náva'a kundéé-rí nama-ri sava-de. ²³ Te ja síkí tú'un va'a kúu ja sá'a ndí'i-ri súan, náva'a ruu, suni ná ní'in-rí ta'u-rí ja kenda yúan. ²⁴ Á tú kájini-ro já cháa kájinu carrera, chí ndí'i-de kájinu ndíja-de, ko ñn-ní-de kúndéé-de ní'in-dé premio-de. Suni súan ndúkú ndéé-ró kúnu-ró, náva'a ní'in-ro premio-ro. ²⁵ Te taká cháa káisiki, jító va'a ná'an-de máá-de. Te cháa-ún, súan kásá'a ndíja-de, náva'a ní'in-dé ñn premio ja kútú'ú. Ko yóo chí ní'in-yo premio ja má kútú'ú kúti. ²⁶ Núsáá te modo súan, ndúkú ndéé-rí jínu-ri, tú jínu sáni-ri. Modo súan kájatá'an-ri, tú skée íú-rí. ²⁷ Chí sua tñn ní'in-ri máá-rí, te já'a-ri máá-rí, náva'a ma cháxio-ya rúu, vasa a ñi jani-ri tu'un nuu sáva-ga cháa.

10

Síkí já káchiñú'ún-i ndoso

¹ Ñáni, kuní-ri ja ná júku'un iní-ro ndasa ñi ka'jin ndíyi táa-yo núu vikó nu'ún, te ñi kaja'a taká-de nuu mar. ² Te taká-de, ñi kajanducha-dé nuu vikó nu'ún jín núu mar. Chí taká-de, ñi

kajindikin-de Moisés. ³ Te taká-de, ni kayee-dé ndeyu ní ja'a máá-yá. ⁴ Te taká-de, ni kajji'i-de ñin-ni nducha ní ja'a-ya. Chi ni kajji'i-de nducha ní kenda chji kava ní sá'a-ya. Te kava-ún, ni ndikin yata-dé, chi kava-ún kúu nátu'un Cristo. ⁵ Ko tú ní kúsi iní Dios jíin kuá'a-dé. Ja sikí yúan kúu ja ní xnáa-yá-de onde nuu ñú'un té'é. ⁶ Taká tu'un yá'a kúu ñin modo náv'a koto nchaá máá-yó, te ma ndío ñáá iní-yo nátu'un ni kandío ñáá iní chaá-ún. ⁷ Ma chíñú'ún-ró ndosó jíiná'an-ró nátu'un ni kasá'a sava máá cháa-ún. Chi súan yóso núu tutú: Ni kajungoo ñayivi ní kayee-í ni kajji-i te ni kandukuiñi-i ni kajita já'á-i, áchí. ⁸ Ni ma káka kuáxán-yó nátu'un ni kajika kuáxán sava máá cháa-ún, te ni kajji'i oko uní mil-de ja ñin kivi-ní. ⁹ Ni ma kóto nchaá-yo Jító'o-yo Jesucristo nátu'un sava máá cháa-ún ja ní kajito nchaá-de-ya, te ni kajji'i-de ni sá'a koó. ¹⁰ Ni ma kútuku iní-yo nátu'un ni kakutuku iní sava-de, te ni kajji'i-de ni sá'a ñin kue'e xaan já ní ja'a-ya. ¹¹ Te modo-ún, ni kuu náv'a koto nchaá máá-yó. Te ja yúan, yóso-ún núu tutú vai nuu yóó, chaá kuní ndasa kuandi'i ñuyivi. ¹² Nú ñin chaá jáni iní-de ja kúndii ni'in-de, ná kóto va'a-de máá-de, náv'a a tú ndua-de núsáá. ¹³ ñin-ni jító nchaá ja'ú róó, onde jíin táká ñayivi. Ko bueno skíkuu Dios, te máá hora jító nchaá ja'ú róó, kuña-ya íchi kéndaró, náv'a kundéé-ró kéndaró. Súan te ma kuá'a-ya tú'un ja kóto nchaá-ga róó, ja má kánda-ga-ro. ¹⁴ Náni máni. Kunu-ró kóto-ró ndosó núsáá. Ma chíñú'ún-ró. ¹⁵ Nátu'un jíin cháa ío káji xini, súan ká'an-ri jíin-ró. Kani iní máá-ró ñaún tu'un ká'an-ri. ¹⁶ Vaso ii,

já ní kasá'a ii-yo, nasu táká-yo káji'i ká'nu-yó niñí
 Cristo náún. Te staa já ní kasákuáchí-yó, nasu
 táká-yo káyee ká'nu-yó yíki kúñu Cristo náún. ¹⁷ Chi
 ñin-ni staa-ún ío. Súan yóó, tini-yo kákuu-yó ñin-ni
 ñayivi, chi taká-yo káyee ká'nu-yó ñin-ni staa-ún.
¹⁸ Nde'é ndasa kásá'a chaa Israel. Chaa káyee kiti
 já kásoko-dé nuu-yá, nasu káyee ká'nu-de nuu altar
 náún. ¹⁹ Naún áchí-ri núsáá. Játíñu ndoso náún,
 xí játíñu ndeyu ñin nuu ndosó náún. ²⁰ Túu, chi
 ndeyu kásoko cháa sñin nación, nuu tachí kásoko-dé,
 nasu núu Dios. Te tú kuní-ri ja kété'an ká'nu-ró jíin
 tachí. ²¹ Ma kúu ko'o-ró iní vaso máá Jító'o-yo, te
 suni ko'o-ró iní vaso tachí. Ma kúu kee ká'nu-ró
 núu mesa máá Jító'o-yo, te kee-ro núu mesa tachí.
²² Xí kuní-yo kúkuíñí iní Jító'o-yo sá'a-yó náún.
 Ni'in-ga-yo vása máá-yá náún. ²³ Taká-ni tiñu
 kúu sá'a-ri, ko tú ndi'i kéndoo luu. Taká-ni kúu
 sá'a-ri, ko tú ndi'i skuá'nu tá'an. ²⁴ Ni ñin chaa, ma
 ndúkú-de sá'a-de ja vá'a máá-de, chi ja vá'a inga
 ñani tá'an-de ná sá'a-de. ²⁵ Ndi'i-ni ndeyu núyá'u,
 kee-ro jíná'an-ró. Te nú kiyu'ú iní-ro, ma kaká tu'ún
 kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁶ Chi máá Jító'o-yo xín
 ñúyivi jíin táká ndatíñu ío iní, áchí. ²⁷ Te nú ñin
 chaa tú kándíja, te kana-de xini-ro kée-ro jíin-de,
 te nú suni kuní-ro kí'in-ro, núsáá te kee-ro táká ja
 káni-de nuu-ro. Te nú kiyu'ú iní-ro, ma kaká tu'ún
 kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁸ Ko nú kastu'ún ñin chaa
 nuu-ro: Kundatu, chi ya'á ja ní kandí nuu ndosó
 kúu, achí-de. Yúan-na te ma kée-ro, já kuáchi chaa
 ni kastu'ún-ún jíin kuáchi ja kiyu'ú iní-de. ²⁹ Sikí
 já kiyu'ú iní ká'an-ri. Ko nasu já sikí róó, chi sikí

já ingá chaa. Te nú kiyu'ú iní inga chaa, naja kóto nchaa-de ruu ndasa jíka kuu ndicha-na-ri núsáa. ³⁰ Te nú ruu xna'an-ga nákuatá'ú-rí te yée-rí, naja káka'an ndiva'a-de siki-rí siki ndéyu ja ní jikan ta'u-rí ja'a-ún. ³¹ Núsáa te vasa ná kée-ro, vasa ná kó'o-ró, vasa ná sátiñu-ró, ko modo ja ná nákana jaa-i Dios ná sá'a-ró. ³² Koto-ró náva'a ma skivi-ró cháa judío, ni cháa sín nación, ni tiku'ni Dios, nuu kuáchi. ³³ Suni súan ruu jíin táká tiñu sá'a-ri, kuní-ri ja ná kúsi iní taká chaa. Tú jítú iní-ri ja sá'a-ri ja vá'a máa-rí, chi kuní-ri sá'a-ri ja vá'a sava-ga chaa, náva'a kaku-de jíná'an-de.

11

¹ Ná ndáku-ró rúu jíná'an-ró, suni nátu'un ndáku máa-rí Cristo.

Ja ná kúndasu xini ñasíí

² Bueno kánuku'un iní-ro rúu. Te ká'in iní-in-ró jíin táká tiñu ni tá'ú-rí nuu-ro, jíin modo ja ní stá'an-ri nuu-ro. ³ Ko kuní-ri ja ná kuní-ro jíná'an-ró ja Cristo kúu-ya xini táká chaa. Te cháa kúu-de xini ñasíí. Te Dios kúu-ya xini Cristo. ⁴ Taká chaa ja ndasú xini-dé te jikán ta'u-dé xí jáni-de tu'un, já'a-de tuka nuu xini-dé. ⁵ Ko taká ñasíí, nú tú ndasú xini-ña te kakan ta'u-ña xí káni-ña tú'un, já'a-ña tuka nuu xini-ña, chi in-ni kúu nú seté xini-ña. ⁶ Chi nú ñasíí, tú jasú-ña xini-ña, ná seté-ña núsáa. Te nú kúka nuu-ña seté-ña, xí xiti-ña ixi-ña, ná kasú-ña núsáa. ⁷ Chi cháa, ma kúu kasu-de xini-dé, chi muestra luu Dios kúu-de. Ko ñasíí, chi stá'an-ña ndasa luu káa iní yii-ña. ⁸ Chi

tú ní sávã'a-ya cháa jíin yíki ñásíí, chī sua ñásíí jíin yíki cháa. ⁹ Chī tú ní kúvã'a cháa ja kuátĩnu-de nuu ñásíí, chī sua nī kuvã'a ñásíí ja sikí cháa. ¹⁰ Ja sikí táká ndajá'a ándíví te níni kundasu xini ñásíí. ¹¹ Chī nuu máá Jító'o-yo tú sá'a-ya cuenta ndéja kúu ja yíí, te ndéja kúu ja síí, chī nú túu ñn, te ma kóo inga. ¹² Chī nátu'un nī sávã'a-ya ñásíí jíin yíki cháa, te vina kúvã'a cháa chī ñásíí, ko Dios kúu I'a sávã'a taká-ni. ¹³ Kani inī máá-ró jíná'an-ró, á íó vã'a ja tú kundasu xini ñásíí te kakan ta'u-ñã nuu Dios. ¹⁴ Nasu máá ñúyívi stá'an nuu-ro, já tú luu jító cháa jíin íxi-dé, nú ná kée náún. ¹⁵ Ko nú ñásíí, te síã-ña íxi-ñã kee máá, luu jító-ña jíin, chī íxi-ún, nī ja'a-ya núu-ñã kundasu xini-ñã. ¹⁶ Ko nú ñn cháa kuní-de kutíxín-de jíin tú'un yá'a, ko yóó tú ká'io costumbre-yo súan, ni tiku'nī Dios.

Sikí xini máá Jító'o-yo

¹⁷ Tá'ú ní'in-rī inga tiñu yá'a nuu-ro, ja tú kúsī iní-rī jíin-ró, chī tú kándutútú-ró já sá'a vã'a-ga-ro, chī sasua ñáá-ga kásá'a-ró. ¹⁸ Yã'á ká'an-rī xna'an-ga. Nī jini tu'un-rī ja kásásīn-ró máá-ró, máá hora kákutútú-ró. Te yakū kándíja-rī. ¹⁹ Chī níni kóo ñayívi sásīn ma'ñú-ró, náva'a kuní-ro ndé ñayívi kándíja vã'a ma'ñú-ró. ²⁰ Te nú ñn-ni nuu kándutútú-ró, nasu já kúxíni-ró cuenta máá Jító'o-yo kúu-ún núsáá. ²¹ Chī ná ñn ná ñn-ró, máni kanduu-ro núu inga-de xna'an-ga kákuní-ro. Te ñn-ró jí'i-ro sóko, te inga-ro nájini-ró. ²² Á tú káñavã'a-ró vé'e nuu kée-ro kó'o-ró náún. Xí kásájá'a iní-ro núu tiku'nī Dios. Te cháa tú naún

káindá'á-de, kákuka nuu-dé kásá'a-ró xí túu. Ndasá ka'an-ri jín-ró jíná'an-ró. Kúsií iní-ri jín-ró xí túu. Jín tú'un yá'a tú kúsií kúti iní-ri jín-ró. ²³ Chi tu'un yá'a nī kutu'a-ri nuu máá Jító'o-yo. Te suni ya'á ní stá'an-ri nuu-ro jíná'an-ró. Chī máá ákuáa já ní kanastúu-de Jító'o-yo Jesús, nī ki'in-ya stáa. ²⁴ Te nī jikan ta'u-yá. Te nī sákuáchí-yá. Te nī ka'an-ya: Kí'in te kee-ro jíná'an-ró, chí ya'á kúu yiki kúñu-ri, te ja sikí róó nī kukuáchí. Súan sá'a-ró te ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. ²⁵ Suni súan nī ki'in-ya vaso, nuu ní ndí'i nī kuxíni-ya. Te nī ka'an-ya: Vaso yá'a kúu contrato jáá já ní sá'a-ri jín niñí-rí. Te taká vuelta nú káji'i-ró, te súan sá'a-ró nává'a ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. ²⁶ Chi taká vuelta ja káyee-ro stáa yá'a te káji'i-ró iní vaso yá'a, kivi ní jii máá Jító'o-yo kúu ja kákastu'un-ró ondé kivi ncháa-ya. ²⁷ Te nú in cháa kee-dé staa yá'a, xí kó'o-de iní vaso Jító'o-yo yá'a, te nú tú jínú'un sá'a-de, te koo kuachi-de nuu yiki kúñu máá Jító'o-yo jín núu niñí-yá. ²⁸ Ná in ná in cháa, ná nándúkú víi-dé sikí máá-de núsáá. Yúan-na te kee-dé staa-ún te ko'o-de iní vaso-ún. ²⁹ Te nú in cháa tú jiní-de ja kúu yiki kúñu-ya, cháa-ún chí ndonda kuachi sikí-dé nú ko'o-de kee-dé. ³⁰ Ja yúan ío kua'a cháa kaku'u, jín cháa vitá iní, ká'in mañú-ró jíná'an-ró. Te nī kaji'i yaku-de. ³¹ Ko nú nándúkú víi-yo sikí máá-yó, te ma ndóna kuachi sikí-yo. ³² Ko nú a nī ndonda kuachi sikí-yo, máá Jító'o-yo xndó'o-ya yóó, nává'a tú ta'nu ndatu-yo jín ñáyivi ñúyivi. ³³ Nani máni, ja yúan nú kándutútú-ró káyee-ro, te kundatu tá'an-ró. ³⁴ Te nú in cháa jí'i-de soko, ná kée-dé ve'e-de, nává'a

tú ndonda kuachi sik̄i-ro hora kándutútú-ró. Te sava-ga tiñu sándaa-ri onde ná jáa-ri.

12

Sik̄i tá'ụ já vái nuu Espírítu

¹ N̄ani, sik̄i táká ta'ụ já vái nuu Espírítu, kuní-ri ja ná júku'un in̄i-ro jíín. ² A káiná'án-ró já ná n̄i kakuu-ró cháa tú kákandíja, te n̄i kāindik̄in-ro yata ndosó n̄í'ín núú, ndasa n̄i kakuu in̄i máá-ró núú. ³ Ja yúan kástu'ún-rí nuu-ro já tú n̄i in̄i cháa kuu ka'an tási-de sik̄i Jesús, nú a yí'i-de Espírítu Dios. Te tú n̄i in̄i-de kuu ka'an-de: Jito'o-ri kúu Jesús, nú tú yí'i-de Espírítu Santo. ⁴ Ch̄i s̄ín s̄ín ta'ụ ní saka-yá, ko suni in̄i-ni máá Espírítu kúu. ⁵ Te s̄ín s̄ín tiñu n̄i cháa-ya sik̄i-yo, ko in̄i-ni máá Jító'o-yo kúu. ⁶ Te s̄ín s̄ín modo kásatiñu-yó, ko suni máá Dios kúu I'a sá'a taká tiñu jíín táká-yo. ⁷ Ko ná in̄i ná in̄i-de, n̄i ja'a-ya tú'un Espírítu nuu-dé náva'a ná skuá'nu tá'an-de. ⁸ Ch̄i onde jíín máá Espírítu n̄i ja'a ndija-ya tú'un ka'an ndíchí in̄i-de. Te suni onde jíín máá Espírítu n̄i ja'a-ya tú'un ja júku'un in̄i inga-de. ⁹ Te nuu ingá-de, suni jíín máá Espírítu n̄i ja'a-ya já ná kándíja va'a-de. Te suni jíín máá Espírítu nuu ingá-de ja ná sá'a-de tana. ¹⁰ Te nuu ingá-de ja ná sá'a-de taká tiñu n̄á'nu. Te nuu ingá-de, ja ná káni-de tu'un. Te nuu ingá-de, ja ná nándúkú víi-dé sik̄i táká ja vá'a ja ú'ụ. Te nuu ingá-de ja ná ká'an-de t̄in̄i yu'u. Te nuu ingá-de ja ná násama-de tu'un s̄ín yu'u. ¹¹ Ko taká tiñu yá'a sá'a suni máá in̄i-ni máá Espírítu. S̄ín s̄ín sáka-yá nuu in̄i in̄i-de, ndasa játa'an in̄i máá-yá. ¹² Ch̄i nátu'un yiki

kúñu ñn-ni kúu, te ñáva'a kua'a pedazo, te taká pedazo-ún, vasa kua'a, ko ñn-ni yiki kúñu kúu, suni súan kúu Cristo. ¹³ Chì jíin ñn-ni máá Espíritu nì kajanducha taká-yo, nává'a nduu-yó ñn-na ñayivi, vasa judío xí ñayivi ñuu Grecia, vasa cha kúu mozo xí cháa jika kuu ndicha-na. Ko taká-ni-de, nì kani'in-dé ñn-ni máá Espíritu nì sá'a-ya. ¹⁴ Ko yiki kúñu, nasu ñn pedazo-ni kúu, chì sua ndiso kua'a. ¹⁵ Chì nú ja'a ká'an: Nasu yiki kúñu xín rúu, chì tú kúu-ri nda'a, achì. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu xín ná'in. ¹⁶ Te nú so'o ká'an: Nasu yiki kúñu xín rúu, chì tú kúu-ri nduchi, achì. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu xín ná'in. ¹⁷ Nú ndi'i yiki kúñu ní kuu nduchi, ndasa kuni so'o núú. Nú ndi'i ní kuu so'o, ndasa kuaan xiko núú. ¹⁸ Vina te nì jini-yo ndasa nì jata'an inì máá Dios te nì cha-ya taká pedazo-ún ná ñn ná ñn jika yiki kúñu. ¹⁹ Chì nú taká-ni ní kakuu ñn-ni pedazo-ún, ndasa koo máá yiki kúñu núú. ²⁰ Ko vina chì kua'a ndíja pedazo ío, ko máá ñn-ni yiki kúñu núú. ²¹ Ni ma kúu ka'an nduchi jíin ndá'a: Tú jínu ñú'ún-rí róó. Suni súan ni ma kúu ka'an xinì jíin já'a: Tú jínu ñú'ún-rí róó. ²² Chì sua kánúú taká pedazo nditín ta'an jíin yiki kúñu, vasa vitá-ga jito. ²³ Te taká pedazo yiki kúñu ja jáni inì-yo já tú jínú'ún jito, suu yuán ñúkúún xáan-gá jasú-yo núu. Te ja tú luu kájito-ún jini-yo, luu-ga kájasu-yo núu. ²⁴ Te pedazo ja lúu kájito-ún jini-yo, tú níni kúndasu nuu. Chì máá Dios, súan nì chutá'an-ya yiki kúñu-ún, te jínú'ún-gá nì skéndo-yo já tú luu jito-ún, ²⁵ nává'a tú sásín pedazo yiki kúñu-ún máá, chì taká pedazo-ún, sua ñn núú ná kóto va'a tá'an.

26 Chì nú ìn-ni pedazo jatú, taká-ni pedazo ìn jínu-ni kájatú. Te nú ìn-ni pedazo jíto luu, taká-ni pedazo ìn ká'nu-ni kákusi ìní. 27 Te róó, modo súan kákuu-ró yíkì kúñu Cristo. Te pedazo-ya-ún kákuu ìn ìn-ró. 28 Te súan ñì jani máá Dios cháa kuatíñu nuu tíku'ni: Já ìn, apóstol, já úu, cháa kájani tu'un, já uní, cháa kástá'an tu'un, yúan-na te cháa kásá'a tiñu ñá'nu, yúan-na te cháa kásá'a tana, te vása cháa chindéé tá'an, jín cháa kátá'ú tiñu, jín cháa ká'an tinì yu'u. 29 Taká-de kákuu apóstol náún. Taká-de kájani tu'un náún. Taká-de kástá'an náún. Taká-de kásá'a tiñu ñá'nu náún. 30 Taká-de kájinì-de sá'a-de tana sá'a-ya náún. Taká-de káka'an-de tinì yu'u náún. Taká-de kánasama-de tu'un sìn yu'u náún. 31 Ko ná kuitú ìní-ro ndúkú-ró tá'ù vá'a-ga kuá'a-ya núu-ro jíná'an-ró. Ko íó inga modo va'a xaan-gá, ná stá'an-ri nuu-ro jíná'an-ró.

13

Tu'un kúndá'ú ìni tá'an

1 Te nú ruu, vasa ká'an-ri nátu'un káka'an cháa xí ndájá'a ándíví, te nú tú kúndá'ú ìni-ri-i, te kúu-ri nátu'un ìn kaa já ndáxín káxín xí ìn platillo já sáña. 2 Te vasa jáni-ri tu'un sá'a-ya, te júku'un ndí'ì ìni-ri taká tu'un sa'í jín taká tu'un ndíchí, te vasa kándíja téyí-ri já kúu skuíó káni-ri yuku, te nú tú kúndá'ú ìni-ri-i, tú na tiñu-ri. 3 Te vasa ná sáka ndí'ì-ri taká ndatíñu-ri kee ñáyiví ndá'ú, te vasa ná kuá'a-ri yíkì kúñu-ri kayu, te nú tú kúndá'ú ìni-ri-i, tú na ya'u-ri ío. 4 Tu'un kúndá'ú ìni, ndíso paciencia, te ndíso tu'un kúmanì ìní. Tu'un kúndá'ú ìni, tú ndíso tu'un kuásún ìní. Tu'un kúndá'ú ìni,

tú sávixi máá, ni tú sátéyíi máá. ⁵ Tú ká'an ndiva'a. Tú ndúkú já kúu máá. Tú kití ini. Tú chú'un ini. ⁶ Tú ndúvatu ini, chi sua kúsii iní jín tíñu ká'io ndaa. ⁷ Ndi'i jándéé iní. Ndi'i kándíja. Ndi'i ñúkuu ini. Ndi'i kánda. ⁸ Taká tu'un kájani-yó, chi naa, te taká yu'u chi ndi'i, te tu'un ndíhí, chi taká kuxio, ko tu'un kúndá'ú ini, ma náa kúti. ⁹ Chi yaku-ni tu'un kájini-yo, te yaku-ni tu'un kájani-yó, ¹⁰ ko onde ná cháa máá tú'un ni yija va'a, yúan-na te kuxio yaku-ni ja kájini-yo-ún ki'in. ¹¹ Ná ni kuu-ri suchí yíkín, te ni ka'an yíkín-rí núú, te ni jani ini-ri nátu'un suchí yíkín. Ko nuu ní kuu-ri chaa ñá'nu, te ni chaxio-ri taká ja ní sá'a-ri ná lúlí-rí-ún kua'an. ¹² Te vina kánde'é-yó nátu'un jín espejo ja káxkí'vi, ko kúkuéé-ga te kuni ndijin-yo nátu'un jín núu tá'an-yó. Te vina chi yaku-ni jiní-ri, ko kúkuéé-ga te kuni ndi'i-ri nátu'un jiní kájí-yá ruu. ¹³ Te vina ío uni tu'un játiñu ni'in, tu'un kándíja va'a, tu'un káñukuu ini, jín tú'un kúndá'ú ini. Ko máá tú'un kúndá'ú ini, kánúú xaan-ga vásá úu-ga-ún.

14

Siki já káka'an-i sin yu'u

¹ Ndúkú ndéé-ró jín tú'un kúndá'ú ini tá'an, te kuítú iní-ro ndúkú-ró taká ta'u já'a Espíritu, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un. ² Chi chaa ká'an-de sin yu'u, jín Dios ká'an-de, nasu jín ñáyivi, chi tú ní in chaa júku'un ini naún ká'an-de, chi jín Espíritu ká'an-de tu'un sa'í. ³ Ko chaa jáni tu'un, jín ñáyivi ká'an-de, chi skuá'nu-de ñáyivi-ún, te ká'an ká'nu-de, te ká'an ndéé-de jín-i. ⁴ Chaa

ká'an s̄in yu'u, skuá'nu-de máá-de, ko chaa jáni tu'un, chi tiku'ni skuá'nu-ga-de. ⁵ Játa'an in̄i-ri ja táká-ro ná kúu ka'an-ro s̄in yu'u, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un, chi ñá'nu-ga chaa jáni tu'un vásá chaa ká'an s̄in yu'u, te nú tú násama-de tu'un-ún, nává'a kua'nu-ga tiku'ni sá'a-de jíin. ⁶ Ñáni, vina te nú jaa-ri nuu-ro te ka'an-ri s̄in yu'u jíin-ró, naún tiñu ní'in já kúu róó, nú tú ka'an-ri in̄i tu'un ni kenda ndijin, xí in̄i tu'un ndichí, xí in̄i tu'un stá'an-ri. ⁷ Ió ndija ndatíñu kándaa tí'úú já kásá'a ndusu, nátu'un xkuili xí guitarra. Te nú tú s̄in s̄in nota ndé'e, ndasa kun̄i-yo ndé yaa jíku-de jíin xkuili, xí jíin guitarra-ún. ⁸ Te nú corneta tú ndé'e kájí, te ndé chaa sátu'a-de máá-de ja kuátá'an-de núsáá. ⁹ Suni súan róó jíná'an-ró, nú ká'an-ro s̄in yu'u, te nú tú kájí ká'an tu'un-ún, te ndasa juku'un in̄i-i naún tu'un ká'an-ro núsáá, chi kuachi tisi'ví-ró stí'ví-ró. ¹⁰ Kua'a núu yú'u ío in̄i ñuyívi ná sá'a-yó cuenta, te taká júku'un in̄i chaa jiní. ¹¹ Nú ruu tú júku'un in̄i-ri yu'u ká'an in̄i chaa, te kúu-ri chaa jíká núu chaa ká'an-ún. Te chaa ká'an-ún, suni kúu-de chaa jíká núu-rí. ¹² Suni súan róó ja á kájítú in̄i-ro ní'in-ro tá'u Espiritu, ná ndúkú ndéé-ró nává'a skuá'nu va'a-ró tiku'ni jíin. ¹³ Ja yúan nú ká'an in̄i chaa s̄in yu'u, ná kakán ta'u-dé nuu-yá nává'a kuu nasama-de tu'un. ¹⁴ Chi nú ruu kakan ta'u-rí jíin tú'un s̄in yu'u, in̄i añú-ri kúu ja jikán ta'u, ko nú tú júku'un kuti in̄i-ri, tú na tiñu. ¹⁵ Ndasa sá'a-ri núsáá. Ná kakán ta'u-rí in̄i añú-ri, ko suni ná kakán ta'u-rí jíin tú'un júku'un in̄i. Ná káta-ri in̄i añú-ri, ko suni ná káta-ri jíin tú'un

júku'un iní. ¹⁶ Chí nú máni tu'un jiní máá-ró jíin añú-ro nákuatá'ú-ró jíin, te ñn cháa tú tu'a, ndasa kuni-de ka'an-de amén nuu tú'un nákuatá'ú-ró-ún, chí tú jiní kuti-dé naún tu'un ká'an-ro. ¹⁷ Chí róó, bueno nákuatá'ú ndíja-ró, ko inga cháa-ún, tú já'nu tu'un iní-de sá'a. ¹⁸ Nákuatá'ú-rí nuu Dios, ja tñí-ga yu'u ká'an-ri vása táká róó. ¹⁹ Ko nuu tíku'ní, chí máá ú'un-ni tu'un ja júku'un iní-ri jíin, játa'an iní-ri ka'an-ri, náva'a suni stá'an-ri nuu sáva-ga cháa, vása já ká'an-ri uxí mil tu'un sñn yu'u. ²⁰ Ñáni, ma koo-ró nátu'un suchí lúli jíin tú'un júku'un iní-ro. Chí sua koo-ró nátu'un suchí lúli jíin tú'un ñáá, ko ná yija va'a-ró jíin já jiní tuní-ro. ²¹ Súan yóso núu ley: Jíin cháa ká'an sñn yu'u, te jíin sáva-ga cháa ká'an tu'un jíká, súan ka'an-ri jíin ñáyivi yá'a, ko vasa súan te ni ma kúni so'o-i tu'un ká'an-ri, áchí máá Jító'o-yo, áchí. ²² Ja yúan táká yu'u, máni tuni-ni kákuu nuu cháa tú kákandíja, nasu núu cháa kákandíja. Ko tu'un jáni-yó, tuni nuu cháa kákandíja kúu-ún, nasu núu cháa tú kákandíja. ²³ Núsáá te nú taká tíku'ní ndutútú ñn-ni lugar, te taká súan ka'an sñn sñn yu'u, te yúan jakoyo cháa tú tu'a xí cháa tú kákandíja, á tú ka'an-de ja kándaa tachí-ro. ²⁴ Ko nú taká-ro kájani-ró tú'un, te kivi ñn cháa tú kándíja xí ñn cháa tú tu'a, te kuni-de kuachi máá-de, sá'a taká-ro, te ndandúkú víi-dé sikí máá-de, sá'a taká-ro. ²⁵ Te tu'un jáni sa'í iní añú-de kenda ndijin. Yúan-na te jukuiñi jíti-de te chiñú'ún-de Dios. Te kani ndaa-de tu'un ja ncháá ndíja Dios jíin-ró. ²⁶ Ñáni, ja yúan nú kándutútú-ró, te ná ñn ná ñn-ró ío ñn yaa kata-ró,

ío tu'un stá'an-ro, ío sîn yu'u ká'an-ro, ío tu'un sa'í ká'an ndijin-ro, ío ja násama-ró tú'un sîn yu'u. Ndi'i ná sá'a-ró jíná'an-ró náva'a skuá'nu tá'an-ró. ²⁷ Te nú ío chaa káka'an sîn yu'u, ná kóo tu'un-ún ja jín ún-de xí jín uní-de. Ko ñn-ni-de ñn-ni-de ná ká'an. Te ñn-de ná násama-de tu'un sîn yu'u. ²⁸ Te nú túu chaa nasama tu'un ío, ná kasú-de yu'u-dé nuu kándutútú-ró-ún núsáá. Te ná ká'an máa-de ja máa-de jín Dios. ²⁹ Suni súan chaa kájani tu'un, ná ká'an uu xí uní-de, te sava-ga-de ná nándúkú víi-dé-ún. ³⁰ Te nú inga chaa kánchaa-ún, a ñi jini ndijin-de yaku tu'un sa'í, te chaa ñi kejá'á ná kasú-de yu'u-dé. ³¹ Chi taká-ro kuu kani-ró tú'un ñn-ni-ró ñn-ni-ró, náva'a ná kútú'a taká-ro, te ndundéé iní taká-ro. ³² Te iní añú taká chaa kájani tu'un, kájandatu nuu máa chaa kájani tu'un-ún. ³³ Chì Dios, nasu Dios savaa kúu-ya, chì sua vindaa vinené sá'a-ya. Te natu'un kásá'a-i nuu táka tikunì chaa ndoo, ³⁴ súan ná kasú taká ñasi'í yu'u-ña nuu kándutútú-ró. Chì tú permiso ka'an-ña, chì nasu ñá'nu-ga kúu-ña natu'un ká'an ley. ³⁵ Te nú kutu'a-ña ñn tu'un kákunì-ña, te onde ve'e ná kaká tu'ún-ña máa yíi-ña, chì tuka nuu kúu nú ka'an ñn ñasi'í núu kándutútú-i. ³⁶ Á nuu-ro jíná'an-ró ní kenda tu'un Dios, xí níni nuu máa-ni-ró ní jaa tu'un-ya náún. ³⁷ Te nú ñn chaa jáni inì-de ja ñn chaa jáni tu'un kúu-de, xí jika Espíritu jín-de, ná chú'un va'a inì-de, chì tiñu ñi tá'ú máa Jító'o-yo kúu tu'un chaa-ri nuu-ro. ³⁸ Ko chaa tú játú'ún tú'un yá'a, suni tú játú'ún-yó-de. ³⁹ Ñáni, ja yúan ná kuítú iní-ro káni-ró tú'un jíná'an-ró, te ma kasú-ro

núu cháa ká'an sín sín yu'u. ⁴⁰ Ko ñúkúún ná sá'a kájí-ró táká tiñu jíná'an-ró.

15

Tu'un nachaku ndiyi

¹ Ñáni, vina te kástu'ún-rí tu'un va'a nuu-ro já ní jani-ri nuu-ro sáa. Chi tu'un yúan, suni a ni kajatá'ú-ró, te suni jín tú'un yúan ká'jin ni'in-ró, ² chi suni jín tú'un-ún ni kakaku-ró, te nú kátin ni'in-ró tú'un ni jani-ri nuu-ro, nú tú ní kákandíja sáni-ró. ³ Chi suni tu'un kánúú já ní ni'in-rí-ún, ni nastá'an-ri nuu-ro: Já ní ji'i Cristo ja sikí kuáchi-yó, nátu'un ká'an tutu. ⁴ Te ni yuji-ya. Te ni nachaku-ya núu uní kivi nátu'un ká'an tutu. ⁵ Te ni ndenda ndijin-ya núu Cefas. Te vásá ní ndenda-ya núu máa uxí uu-de. ⁶ Te vásá ní ndenda-ya núu ví'í-gá u'un ciento ñani-yo ká'jin tútú-de. Te sava cháa-ún, sáni-ga káichaku-de. Te sava-de, a ni kaji'i-de. ⁷ Te vásá ní ndenda-ya núu Jacobo. Te vásá núu táká apóstol. ⁸ Te onde sandí'í-na, te suni ni kenda-ya núu-rí, nátu'un nuu in suchí xánú. ⁹ Chi ruu kúu cháa lúlí-ga nuu táká apóstol, ja kúka nuu-rí kunání-rí apóstol, kuáchi ja ní chindikín-ri tikuní Dios. ¹⁰ Te káa-ri nátu'un ío-ri, chi súan ni jika tu'un luu ío ini Dios jín-rí. Te tu'un luu ío ini-ya, tú ní jika sáni jín-rí, chi sua ni sátiñu-ga-ri vásá táká máa cháa-ún. Ko nasu rúu, chi tu'un luu ío ini Dios ja jika jín-rí-ún, ni sá'a. ¹¹ Núsáa te vasa ruu xí vasa cháa-ún, súan kájani-ri tu'un, te súan kákandíja-ró. ¹² Te nú kájani-yó tú'un Cristo ja ní nachaku-ya má'ñú ndiyi, te naja káka'an sava tá'an-ró já tú naún ndiyi nachaku

núsáá. ¹³ Chì nú tú naún ndiyi nachaku, suni tú ní náchaku Cristo núsáá. ¹⁴ Te nú tú ní náchaku Cristo, kájani sáni-ri tu'un-ya, te suni kákandíja sáni-ró-yá núsáá. ¹⁵ Chaa tú kaka'an ndaa tu'un Dios kákuu-ri nú súan, chí nì kaka'an-ri ja ní naschakú Dios Cristo, te nú ma náchaku ndija taká ndiyi, tú ní náschakú-ya Cristo núsáá. ¹⁶ Chì nú ma náchaku taká ndiyi, suni tú ní náchaku Cristo núsáá. ¹⁷ Te nú Cristo, tú ní náchaku-ya, kákandíja sáni-ró-yá núsáá, te kándiso-ga-ro kuáchi-ró nú súan. ¹⁸ Nú súan íó, te a nì kanaa taká chaa ja ní kaji'i nuu ndá'a Cristo núsáá. ¹⁹ Te nú nini máá vína-ni ja káichaku-yo, káñukuu inì-yo Cristo, chaa ndá'ú ì kákuu-yó vásá sáva-ga chaa núsáá. ²⁰ Ko vina a nì nachaku Cristo ma'ñú ndíyi. Máá-yá nì nachaku xna'an-ga vásá taká ja ní kaji'i. ²¹ Chi ja sikí ìn chaa, te nì chaa kue'e kuu-yo. Suni súan ja sikí ìn chaa, te nachaku ndiyi. ²² Chì nátu'un kaji'i taká-i nì sá'a Adán, suni súan nachaku taká-i sá'a Cristo. ²³ Ko ná ìn ná ìn-de ndasa kándita koyo tá'an máá-de: Cristo xna'an-ga, te onde nchaa Cristo, te nachaku chaa káy'i nda'a-yá. ²⁴ Yúan-na te onde sandí'i-na te xnáa ndí'i-ya já kátá'ú tíñu, jíin taká ja kákuñá'nu, jíin taká ja kátìin so'o. Yúan-na te nuu máá Táa-yo Dios te naku'a-a-ya ñúu nuu tá'ú-yá tíñu. ²⁵ Chì tá'ú nini máá-yá tíñu onde ná kúxiukú taká ja kájito u'u-ya chí ja'a-yá sá'a-ya. ²⁶ Te máá kué'e kuu-yo, já jito u'u yóó, chí onde sandí'i-na te xnáa-yá-ún. ²⁷ Chi taká ndatíñu nì ki'in Dios, nì chúkú-yá chí ja'a Cristo, te sikí já ká'an súan, ja yúan jiní kaji-yó já tú yí'i Dios nda'a Cristo, chí a nì chí'i Dios taká-ga ndatíñu nda'a Cristo.

28 Ko nú a n̄i ndi'i taká ndatíñu yí'i nda'a Cristo, yúan-na te suni máá Sé'e-ún k̄iv̄i-ya ndá'a máá I'a ja ní chi'i-ya taká ndatíñu-ún nda'a-yá, náva'a máá Dios kutiñ ndi'i-ya taká ndatíñu. 29 Ch̄i nú túu, te ndasa sá'a cháa kájanducha sikí ndíyi. Te nú tú nachaku kuti ndíyi núsáá, naja kájanducha-dé sikí ndíyi núsáá. 30 Te ruu, naja ndita'an hora káindee in̄i-r̄i koto-r̄i tundó'o núsáá. 31 N̄áni, ká'an ndaa-r̄i, chi ja sikí róó jíná'an-ró kúu ja sátéyí-r̄i máá-r̄i nuu Jító'o-yo Cristo Jesús, ndita'an k̄iv̄i jí'i-r̄i. 32 Nátu'un cháa yúkú ká'an-r̄i. N̄i kajatá'an-r̄i in̄i ñuu Éfeso jín kiti xáan, te nú tú nachaku taká ndíyi, naún ya'u-r̄i ni'in-r̄i núsáá. Ná kée-yo ná kó'o-yó ch̄i yuchaan kuu-yo nú súan. 33 Ma xndá'ú-ro máá-ró, ch̄i nú kájika-ró jín cháa ñáá, te sáchá'an-de róó, vasa va'a tiñu kásá'a-ró núú. 34 Ná kóo kájí in̄i-ro jín tiñu ndaa. Ma sá'a-ga-ro kuáchi jíná'an-ró. Ch̄i sava-de, tú kájin̄i-de nuu Dios. Súan ká'an-r̄i náva'a ná kúka nuu-ro. 35 Ko sanaa te ka'an ñn cháa: Ndasá nachaku taká ndíyi, ndasa koo yiki kúñu-ún ncháa jín, achi-de. 36 Ja xíní ñáá kákuu-ró. Tata jakín-ro, ma náchaku kuti, onde nú tú kuu xna'an-ga. 37 Te nú tata jakín-ro, nú trigo xí ingá nun̄i, nasu jakín-ro yukú ja kóo kúkuéé-ga, ch̄i máá nun̄i víchí kúu ja jakín-ro. 38 Ko Dios, já'a-ya yukú nun̄i-ún, ndasa n̄i jata'an in̄i máá-yá, te ná ñn ná ñn tata jín yukú máá. 39 Taká kuñu, nasu ñn-ni kuñu kúu. Ko ñn kuñu kúu ndija kuñu cháa. Te inga kuñu kúu kuñu kiti, te inga kúu kuñu tiyáká, te inga kúu kuñu tisaa. 40 Te ío yiki kúñu andíví, te ío yiki kúñu nuu ñú'un. Ko s̄in luu káa ja ío

andíví, te s̄in luu káa ja ío nuu ñú'un. ⁴¹ Te s̄in luu káa ndikandii. Te s̄in luu káa yoṵ. Te s̄in luu káa tiñuú xíní, ch̄i tú ñn nuu lúu kándaa tiñuú xíní-ún. ⁴² Suni súan kúu ja náchaku taká ndiyi. Jakín-ya te te'yu, naschakú-ya te ma té'yu-ga. ⁴³ Jakín-ya te kuka nuu, naschakú-ya te nduu luu. Jakín-ya te koo vitá, naschakú-ya te nduu fuerza. ⁴⁴ Jakín-ya te ja káa yúkú, te naschakú-ya já kí'vi ndee ándíví. Ío yiki kúñu yúkú, te ío yiki kúñu yí'i ndee ándíví. ⁴⁵ Suni súan yóso núu tutú: Adán xnáñúú, ni kuu-de ñn chaa ni kuvá'a jíin vida cuenta ñayivi, áchí. Te Adán sandí'i-na kúu máa-yá, te náschakú-ya-í jíin Espiritu-ya. ⁴⁶ Ko chaa xnáñúú, nasu cháa yí'i ndee ándíví kúu-de, chi chaa yúkú kúu-de. Yúan-na te vása ní chaa cha yí'i ndee ándíví. ⁴⁷ Cha xnáñúú kúu cha nuu ñú'un, ch̄i jíin tikacha ní kuvá'a-de. Te cha uṵ, onde andíví vái-ya. ⁴⁸ Taká cha nuu ñú'un káa nátu'un máa cháa tikacha-ún. Te taká cha onde andíví káa nátu'un máa cháa andíví-ún. ⁴⁹ Te nátu'un kájito-yó ndasa ni kaa cha tikacha-ún, suni súan koto-yó ndasa káa cha andíví-ún. ⁵⁰ Náni, tu'un yá'a ká'an-ri, chi kuñu jíin niñí, ma kúu ni'in tá'u iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ni ja te'yú, ma ní'in tá'u já má té'yu. ⁵¹ Kuni so'o-ró ná ká'an-ri ñn tu'un sa'í jíin-ró. Nasu taká-yo kusú-yo, ko taká-yo, nasama-yó. ⁵² Ja ñn nú núu-ni, nátu'un ñn nakuaní-ni-yó, nuu ndí'i-na nde'e clarín. Ch̄i nde'e clarín, te nachaku taká ndiyi, te ma té'yu-ga. Te yóo, ch̄i nasama-yó. ⁵³ Chi ja te'yú yá'a, kánúú núku'un ja tuká te'yu. Te ja kúu yá'a, kánúú núku'un ja tuká kuṵ kuti. ⁵⁴ Te nú ja te'yú yá'a,

nuku'un ja tuká te'yu, te ja kúu yá'a, nuku'un ja tuká kuu, yúan-na te skíkuu ja ká'an tu'un yóso núu tutú: Ni kundéé-yá ni ja'ni-yá kue'e kuu-yo. ⁵⁵ Róo kue'e kuu-yo, ndasa kundéé-ró jíin-rí. Róo kue'e kuu-yo, ndasa tuu-ró rúu. Achí. ⁵⁶ Chi iñu kué'e kuu-yo kúu kuachi. Te fuerza kuachi kúu ley. ⁵⁷ Ko ná kúta'u-yo núu Dios ja já'a-ya fuerza kundéé-yó sá'a Jito'o-yo Jesucristo. ⁵⁸ Nání mání, ja yúan ná kuíni ni'in-ró, ma náyu'ú-ro. Nene ná xndeá-ga-ro jíin tínu kuní máá Jíto'o-yo. Chi a kájini-ro já tú kásatíñu sáni-ró núu máá Jíto'o-yo.

16

Sikí já kakín-i xu'ún kuatíñu

¹ Sikí xu'ún kájakin-ro já kuatíñu ñayivi ndóo, suni ná sá'a-ró nátu'un ni tá'ú-rí tínu nuu tíku'ni ndañúu Galacia. ² Ndita'an kivi ñin semana, ná ñin ná ñin-ró vé'e-ró chíva'a sñin-ró yakú najjín, ndasa ni jatú'un-ya ní'in-ro, náva'a nú ni jaa-ri te tú níni kakín-ro. ³ Te nú ni jaa-ri, te koo cháa kaji máá-ró kuá'a-ró credencial nuu-dé, te tájí-rí-de onde ñuu Jerusalén kinchaka-de yaku ja kakín-ro-ún. ⁴ Te nú kee cuenta ja súni ki'in-ri, te kingoyo-de jíin-rí.

Consejo jíin sá'an kúta'u

⁵ Te jaa-ri nuu-ro, te nú ni ja'an-ri ñuu Macedonia chi ichi núu Macedonia ja'a-ri jaa-ri. ⁶ Chi sanaa te kendoo-ri jíin-ró, xí sjá'a-ri viko víjin, náva'a chu'un íchí-ró rúu nú ndénu kuní-ri ki'in-ri. ⁷ Chi vina tú kuní-ri ja ká'an-ri jíin-ró te ja'a-ni-ri ki'in-ri, chi ñúkuu ini-ri kendoo-ri jíin-ró yakú kivi, te nú kuá'a máá Jíto'o-yo tú'un. ⁸ Ko kendoo-ri

in_i ñuu Éfeso, onde ja_a kiv_i Pentecostés. ⁹ Chi bueno n_i nuña ñn yuxé'é kiv_i-r_i sátiñu va'a-r_i. Ko kua'a cháa kájasu ichi ío. ¹⁰ Te nú n_i ja_a Timoteo, te koto va'a-ró-de, ma síyú'ú-ro-dé, ch_i tiñu máa Jíto'o-yo sá'a-de nátu'un sá'a-r_i. ¹¹ Ni ñn-ró ma sájá'a in_i-ro núu-dé núsáa, ch_i sua vindáa vinené ná náchu'un íchí-ró-de náva'a ná ncháa-de nuu-rí, ch_i kundatu-r_i-de jíin ñani-yo. ¹² Te cuenta ñani-yo Apolos, xa_n ní ka'an n_i'in-r_i jíin-de ja ná jáa-de nuu-ro jíin ñani-yo. Ko ni ñn modo tú ní játa'an in_i-ya jáa-de vina. Ko ja_a ná'in-de, nú ná núña-de. ¹³ Koo ndito in_i-ro jíin'an-ró. Kuiñi n_i'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró. Cuenta cha_a téyíí sátiñu-ró, te ná koo fuerza in_i-ro. ¹⁴ Jíin tú'un kúndá'ú in_i tá'an sá'a-ró táká tiñu. ¹⁵ Náni, a kájin_i-ro já vé'e Estéfanos n_i kákandíja xna'an-ga in_i ñuu Acaya, te bueno kákutéñu-i kájatíñu-i nuu ñáyiv_i ndoo. ¹⁶ Te ká'an n_i'in-r_i jíin-ró já ná kiv_i-ró chíi nda'a ñáyiv_i kásá'a súan, jíin núu táká ñáyiv_i káchindéé tá'an jíin-ró, jíin ñáyiv_i kásatiñu jíin-ró. ¹⁷ Kúsi in_i-r_i ja ní cha_a Estéfanos jíin Fortunato jíin Acaico, ch_i cha_a-ún kákuu yunúu-ro já tú ní ká'in presente-ro. ¹⁸ Chi n_i ndundéé in_i añú-r_i jíin in_i añú-ro ní kasá'a-de. Ná kuátú'un-ró cháa káa súan. ¹⁹ Sándéé in_i-ro, áchí tíku'n_i ká'io ndañúu Asia. Aquila, jíin Priscila, jíin tíku'n_i náta_a in_i ve'e-de, onde jíin máa Jíto'o-yo káka'an n_i'in-de ja ná sándéé in_i-ro. ²⁰ Sándéé in_i-ro, áchí táká ñani-yo. Te titú ndoo tá'an-ró nú káka'an jítá'an-ró. ²¹ Ya'á kúu tu'un ndéé in_i, n_i cha_a máa-rí Pablo jíin ndá'a-rí. ²² Nú ío ñn cha_a ja ná tú kúmani-dé jíin Jíto'o-yo Jesucristo, ná náa-dé. N_a'an-ní Táta. ²³ Tu'un luu ío in_i máa Jíto'o-yo

Jesucristo, ná kóo jíín-ró jíiná'an-ró. ²⁴ Kúndá'ú
in̄i-r̄i taká-r̄o sá'a Cristo Jesús. Súan ná kóo. Amén.

**Testamento jaa maa jitoho-yo Jesucristo
New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande
(MX:mig:Mixtec, San Miguel el Grande)**

copyright © 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, San Miguel el Grande

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, San Miguel el Grande [mig], Mexico

Copyright Information

© 1951, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, San Miguel el Grande

© 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

a7b2e4b3-7fe3-5b8e-b04c-0245065924f9